

ENTREVISTA

Vilaplana: “En la novel·la hi ha contingudes les meues pors”

PÀGINA 2

CARTES DE PROP

‘Art de contemplació’, per Enric Sòria

PÀGINA 4

Dalt, una escultura de Ripollés en una rotonda de València. Baix, el banderiller Montoliu. / JESÚS CÍSCAR

Pública, malgastadora i de mal gust

La intervenció escultòrica en els espais públics, entre la megalomania i l'extravagància

CARLES GÁMEZ València

L'actuació dels creadors plàstics en l'espai públic és sovint tema de debat estètic. O de reflexió sociocultu-

ral. I sobretot, en molts casos, de polèmiques acalorades. El diàleg feliç entre escultura i espai públic continua sent una assignatura pendent per als go-

vernamentals. El recent exemple de la construcció per part de l'artista Ripollés d'una gran escultura monumental a l'aeroport de Castelló amb el su-

port de la Diputació presidida per Carlos Fabra ha fet saltar les alarmes en els observatoris estètics com a exemple d'intervenció babilònica i de gust dubtós. I a més, l'ús de l'erari públic en uns projectes determinats. Com assenyalava el sociòleg Gillo Dorfles, si hi ha un estil amb què s'identifica el monument públic a la nostra època —al llarg del segle XX— és el *kitsch*. Per a l'historiador del gust, el monument, en lloc d'estar unit a una autèntica convicció, religiosa, patriòtica, mística, "ha estat unit a l'acostumat *ersatz*, i ha caigut una vegada més en allò sentimen-

L'escultura pública en el segle XX s'ha identificat amb el 'kitsch'

tal". "En la nostra època", assenyalava el catedràtic d'estètica Roman de la Calle, "s'ha anat desenvolupant un decantament significatiu que ha conduït a entendre l'art com a reinterpretació o relectura de la seua pròpia història i no tant com a mimesi fonamental de la realitat". És en aquest context, a parer de Román de la Calle que "s'origina i s'aferma la categoria del *kitsch* com a paròdia pretensiosa d'allò ja existent, fruit del mal gust i còpia inferior d'opcions artístiques i d'experiències estètiques preexistents".

Només fent una ullada ràpida per una bona part de l'escultura que s'ha produït en els nostres espais públics en les últimes dècades, la mostra resultant ofereix dubtes seriosos de la seua qualitat estètica. A les acaballes del franquisme, l'últim consistori municipal de la ciutat de València ornamentava la plaça de la Mare de Déu —després de la reforma— amb un conjunt escultòric protagonitzat pel "pare Túria" i les "verges-séquies" de la ciutat. El monument que pretenia rememorar la tradició clàssica de les grans fonts monumentals, des de l'antiguitat fins a les fonts barroques, no deixava de produir un efecte final còmic, si no grotesc. Una vegada més, citant Dorfles, "la urgència commemorativa produeix un efecte *kitsch*". PASSA A LES PÀGINES 2 I 3

PUNT DE MIRA

Una visita: tristor

Joan F. Mira

Per un llibre que estic intentant escriure, i que tindrà un component de memòria infantil i adolescent, he fet una visita llarga als llocs on vaig passar la primera part de la vida, a l'extrem sud del terme municipal de València. Fa seixanta anys, era encara com un

poble de llauradors, rodejat de camps pulcrament treballats, d'alqueries i de barraques habitades. Era l'horta, però amb tramvia a la porta de casa. I ara no és ni ciutat ni camp, només una destrucció insensata, cases tancades o perdudes, enormes blocs impersonals de pisos, la casa on vaig nàixer convertida en un garatge gris i desolat, l'antiga bellesa perduda. No hi ha barraques vives entre els camps, cosa fins un cert punt ben natural, però tampoc barraques conservades com a memòria o com a història. I poques alqueries dignes del seu nom i encara actives i habitades. He passejat llargament pel vell Camí Reial i pels antics camins que

eixien de la Torre cap a Paiporta o Castellar, pel camí de l'Alqueria d'Alba, pel camí vell de Picassent, i tot era desolació i apagament implacable de la vida d'aquesta horta nostra, en altre temps única i bellíssima. Tot era asfalt de carreteres, alqueries tancades o ruïnoses entre enllaços d'autopistes, horribles munts de ferralla de cotxes, magatzems improvisats i dispersos on hi hagué moreres verdes i cases plenes de vida, solars coberts de brutícia, herbassars grocs, tot l'espectacle del desastre que ningú ha volgut evitar. Com si no haguera estat possible evitar-ho, com si la modernitat, el progrés, la indústria i el comerç i tot això hague-

ren de suposar necessàriament la destrucció d'un del més esplèndids, singulars i densos paisatges humans que els valencians hem sabut produir com a cosa única i pròpia, i el triomf de la lletjor. Com si tot això no fóra una cultura que calia preservar amb tot l'amor, la dedicació, els plans i els diners que hagueren fet falta. Però ja se sap que invertir en cultura vol dir, en primer i quasi únic lloc, fer museus d'art contemporani, planetaris hemisfèrics, aquaris oceànics i altres projectes igualment profunds i sumptuosos. Així és com va, i si no hi estàs d'acord del tot, és que no entens la modernitat.

Artefactes que no diuen res

Rotondes, avingudes i places acullen mostres escultòriques del mal gust

VE DE LA PÀGINA 1

Exemples més recents i a l'abric protector del consistori que presideix Rita Barberá, ens han deixat mostres inequívokes d'aquest gust dubtós a l'hora d'actuar en el paisatge urbanístic de la ciutat. Figures d'actors (monument a Antonio Ferrandis) banderillers (escultura de Manolo Montoliu), personatges històrics (Francesc de Vinatea), homenatges a la "dona valenciana", o a "la pau i la concòrdia" com el que ornamenta un cantó de la plaça de la Reina en són exemples. En altres casos, per defugir el monument tradicional, l'elecció recau en allò "modern" o d'"avantguarda" mitjançant la utilització d'un estil abstracte o simbòlic, que dona com a resultat final un efecte kitsch més acusat. "Les ciutats", diu l'artista Carmen Calvo, "estan plenes

Román de la Calle: "L'ordenació urbana propicia el monument de gust 'kitsch'"

d'artefactes que no diuen res. S'ha d'acudir als artistes perquè donen solucions a problemes d'espais, no omplir els espais amb peces sense sentit".

En aquest mapa o guia escultòrica cal assenyalar com un factor potenciador d'aquesta plasticitat equívoca els dictats urbanístics. Per al professor Román de la Calle "és aquesta funció d'ordenació urbana, a què tant es recorre amb roton-

des, cruïlles d'avingudes o accessos a zones residencials, on s'acostuma a produir la resposta kitsch. Quasi sempre donen com a resultat models desmesurats, radicalment confosos en la seua comunicació estètica o reptant la història en la seua simbologia". Per a Carmen Calvo, espai públic i intervenció escultòrica no han de significar un divorci estètic. "Escultors com Chillida, Oteiza han fet obres clares i pen-

sades per al seu entorn amb un diàleg ben estimulador amb la natura. Entre nosaltres tenim els exemples d'un Andreu Alfaro o un Miquel Navarro, que han aconseguit reeixir en aquest tipus d'intervencions. El mal gust, al cap i a la fi, rau en el projecte" diu Calvo.

Enfront d'aquesta falta d'equilibri amb el seu entorn o paisatge urbà, hi ha per contra un altre tipus d'intervenció, assenya-

la Román de la Calle, "més discreta, que busca principalment la integració de les intervencions escultòriques en el mateix marc d'habitabilitat humana dins del teixit de la ciutat. Es tracta de propiciar experiències estètiques de descobriment, de marcatge d'espais emblemàtics o de possibles acostaments artístics al ciutadà, en l'àmbit de joc que la quotidianitat possibilita".

"Ens trobem així amb el desig

de transformar l'espai públic a través de la presència d'escultures a l'aire lliure", comenta De la Calle. Per a Carmen Calvo, el panorama general no pot ser més desolador i de poc interès. "Hi ha una falta d'ètica professional" diu. I allò més greu són els diners que es malgasten en espais públics que són morts. La responsabilitat de l'ornament públic hauria de tornar a ser absolutament democràtica".

SILVESTRE VILAPLANA ESCRITOR

"En la novel·la hi ha contingudes les meues pors"

XAVIER ALIAGA València

La nova novel·la de Silvestre Vilaplana (Alcoi, 1969), *El quadern de les vides perdudes* (Bromera, 2012), ha estat una sorpresa. D'entrada, perquè la seua narrativa per a adults —també fa poesia i novel·la juvenil— s'havia mogut en els marges d'una novel·la històrica ben trenada i d'ampli espectre. El seu nou volum, tanmateix, és un canvi de registre inesperat, una mena de thriller psicològic contemporani, ofegós i multidireccional, on la pèrdua de la memòria de l'ancià protagonista serveix per a llançar l'ànchora en temàtiques com ara la solitud, la maldat humana o la creació literària. Una proposta madura i densa que va rebre el premi Alfons el Magnànim.

"Havia fet molta novel·la històrica i el plantejament era canviar, fer una cosa diferent, coetània... I després va sorgir el tema: què passarà un dia, quan seré vell, i començaré a oblidar coses? Amb aquest pensament crees un personatge que està sol, abandonat, i veus com pot funcionar", explica l'autor. Sobre aquest punt de partida, Vilaplana superposa una atractiva línia argumental, la de la memòria literària, a través de fragments de llibres que el protagonista tracta de salvar del seu propi oblit, escrivint-los en un quadern, com els lectors que memoritzen volums en *Fahrenheit 451*, l'obra de Ray Bradbury. "Tota la vida vius envoltat de llibres, formen part de la teua existència. I la novel·la està vinculada als llibres, en són uns protagonistes clars. Va

L'escriptor Silvestre Vilaplana el dia que va presentar la novel·la. / MÒNICA TORRES

ser una feinada revisar obres que feia molt de temps que havia llegit i trobar-n'hi els fragments representatius i, al mateix temps, adients a la història, que donaren pistes al lector. Però també fou engrescador", anota. Una via per a recuperar Borges, Proust, Homer o Rodoreda que, si més no, empenyà Vilaplana a construir una prosa ben curosa. "Cada capítol el vaig treballar com un petit

poema, corregint sobre el que ja havia escrit, buscant la musicalitat, les paraules adients..."

A aquell rerefons d'oblit i literatura, s'hi afegeix una trama inquietant d'assassinats i violacions de xiquetes que culmina el to de conjunt aspre i incòmode, d'equilibri difícil, però assenyat. "Hi havia escenes molt desagradoses d'escriure, t'havies de posar en el lloc d'un assassí, però també hi ha un

allunyament, evitava ser explícit. El lector ja és prou intel·ligent". I la història que es conta prou dura. "És que en la novel·la hi ha contingudes les meues pors, el temor que em passe el mateix que al protagonista. Una persona em va dir: perquè et conec, si no pensaria que ets una mala persona", conclou amb la satisfacció de qui intueix que ha trobat la difícil recepta per a colpir els lectors.

D'esquerra a dreta, escultures a València dedicades a santa Teresa Jornet, l'actor Antonio Ferrandis i "la pau i la concòrdia". / JESÚS CÍSCAR

Però posats a fer art-ficció igual, molts dels monuments que avui ens semblen de gust dubtós, en un futur són recuperats, ara com a obres pop, dins d'aquest joc que sempre son les oscil·lacions del gust. "La història refugiada en el pas del temps exercita sobre totes les coses els seus poders i les seues influències", diu Román de la Calle. La mateixa evolució del concepte *kitsch* així ens ho de-

Carmen Calvo: "Les ciutats estan plenes d'artefactes que no diuen res"

mostra. "Des que la categoria *kitsch* fou integrada en la nòmina dels conceptes estètics generals, primerament a Euro-

pa, i després des d'Amèrica del Nord, sobretot a Califòrnia, moltes manifestacions *kitsch* amb els seus excessos, paròdies, pseudolectures, s'han integrat en la mateixa història de l'art" indica De la Calle. Així, potser que la fastuosa escultura de l'aeroport de Castelló i altres exemples frustrats, d'ací a unes dècades es vegem amb la mateixa complaença que avui veiem obres com Disneylandia o els

hotels de Las Vegas. O potser com apunta el professor Román de la Calle amb un punt d'humor, caldria "la fixació d'una llei de data de caducitat per a escultures públiques i que, passat un temps, la deixara en una jubilació feliç, en una alternativa vall de Josafat visitable, com a lliçó educativa, per a residents i turistes atrets per la història viva de la nostra vida quotidiana".

UN PAÍS DE PARAULES

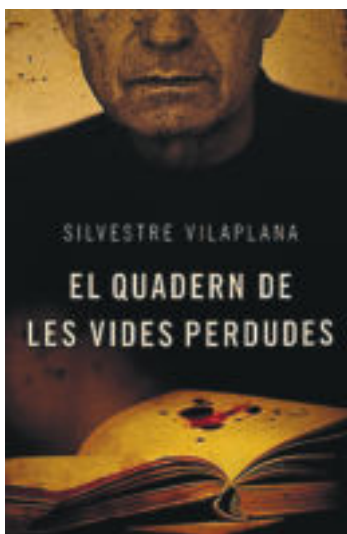
Pel laberint d'una vida de ficcions

EL QUADERN DE LES VIDES PERDUDES

Silvestre Vilaplana
Editorial Bromera
Alzira, 2012
191 pàgines

Francesc Calafat

Silvestre Vilaplana és un autor amb obra ja respectable: un grapat de llibres de poesia i de literatura juvenil i uns quants títols que pertanyen, si em passeu el convencionalisme, a la divisió gran. Des que publicà *Les cendres de cavaller*, l'autor d'Alcoi, per atraure lectors, enfila la matèria històrica i literària, pel reclam de la novel·la d'aventures. Després, sense abandonar el camp històric, s'enfila pels camins del *thriller*, on punxà en *L'anell del pescador*, però es reféu amb més encert en *L'estany de foc*. Silvestre Vilaplana és un autor que cerca obertament lectors, i els mons que ofereix poden ser atractius, però no són

fàcils, i per tal que funcionen i tinguen una solidesa els cal una veu personal i un estil dinàmic, sense renunciar a una patina culta, literària. En aquesta ocasió, el salt és més arriscat, perquè parlar d'assassinats de menudes i fa pensar aquest lector en productes de cel·luloide majoritària-

ment de tercera. En tot cas, l'autor sap on juga i per això, per apujar el baròmetre literari, aposta pel component psicològic, pel laberint estètic i de vides que ofereix la ficció

El quadern de les vides perdudes trenca dos fils narratius: l'un ens mostra el que fa i pensa l'assassí. L'altre el protagonitza un vell aspre, solitari i malalt. Viu en una situació precària i ha de vendre's allò que més s'estima, els llibres. És un home marcat per l'obsessió i la culpa: la seua filla desaparegué sent menuda. Està instal·lat en el desastre, viu en un pis tronat i a punt d'enderrocar. Però el gran drama és personal. El seu cervell és poblat per un cràter expansiu: la memòria i les paraules se li desfan. Passa hores sense consciència, quan retorna, pot anar vés a saber com i amb objectes que el delaten. Viu en alta tensió. El viatge al buit l'anomena l'hoste. Personificar-lo és una manera de no claudicar. Tra-ma estratègies per a moure's pel

pis, que és el refugi, però també un laberint, ple de secrets i d'incerteses. Cada dia es descentra més i es troba fets que no sap si els ha provocat ell. Sospita, així, que ell podria ser el caçador de menors. La seua lluita contra el creixement del no-res, per a mantenir-se connectat amb aquell que ha sigut, és copiar passatges de llibres que ha habitat i que el representen. És la via per a recordar "què sóc i qui sóc". Sobretot retrata un estadi present: el buit, l'angoixa, l'ànsia d'un món que acaba devorant-lo. La intriga, on barreja confusió psicològica i moral, administra cautelosament les dades i al final les peces comencen a encaixar i a il·luminar les ombres, si més no, en part. El combat mental del protagonista i el seu univers d'universos fa que el llibre vaja més enllà d'una història de perversitats. I això fa que siga un llibre que s'ha de valorar i el mostra com un títol extraordinari dins de la trajectòria de l'autor.

A LA LLETRA

L'enemic

Albert Garcia i Hernández

El enemigo no es tonto ens repetien els tinentes quan féiem el servei militar obligatori. Ens repetien més frases (*la patria es como la madre, la hermana, la novia*), però aquesta era la més divertida. Mai no vam saber qui era l'enemic, però intentàvem estar-ne alerta, per si de cas. Potser eren els processats en judicis sumaríssims i consells de guerra que aquests tinentes presidien. Tingueren o no diploma jurídic (Julían Grimau).

Molts anys després, la publicitat d'uns magatzems insistieix, amb un *yo no soy tonto* (hi ha cap publicitat pitjor i més grollera?), en la mateixa línia. Són, els seus clients, l'enemic? Enemic: "Contrari a algú, que té aversió contra algú, que cerca d'oposar-s'hi o damnejar-lo. Que fa la guerra contra algú".

En la militaritzada societat civil, era la BPS (Brigada Politicosocial) l'encarregada de controlar enemics, que no de descobrir-ne. Van ser famosos personatges com Ballesteros (cap antiterrorista amb el govern de Felipe González), Conesa, Solsona, etc., i Antonio Moreno, cap de la policia de València (per obra i gràcia de Rubalcaba). És alarmant la fascinació del PSOE envers aquesta gent. Deu ser tradició de les democràcies acollir-los, promocionar-los, com en el cas nord-americà, que, entre els perseguits pels governs nazis, incloïa executors amb prou experiència per a entrenar agents propis en "l'art" de l'interrogatori.

El mal és que, lluny de mantindre una discreció pròpia del càrrec, no callen, com ara aquest senyor que, exercint la seua vocació des de fa dècades, solta allò de l'enemic quan s'enfronta al perillósíssim exèrcit d'adolescents. "Ja s'ha passat", deuen haver pensat els seus caps polítics amb un cert nerviosisme perquè els trenca el difícil malabarisme de fer "com si no...". (però sí, i cada dia més). Cal guardar les maneres, Sr. Moreno. Dissimular una mica, ser políticament més correcte. L'amo ha canviat una mica.

La resposta cívica ja l'hem vista: Moreno emmudit. Sota el franquisme, quan els advocats els citaven com a testimonis en judicis polítics (com els fotia ser descoberts!) també emmudien la seua prepotència. Sr. Moreno, vigile els seus (nous?) caps.

El perill no és sols tindre un cap de policia amb aquest concepte de l'enemic, sinó com orienta les bandes paramilitars de l'extrema dreta, organitzacions que gaudeixen des de fa molt de temps d'una impunitat alarmant al nostre país. De tant en tant (cal guardar les maneres) cau un grup en una altra ciutat. No n'és el cas a casa nostra. Sr. Moreno: vosté ha demostrat que pot ser policia en dictadura i en democràcia. Enhorabona... però vigile les seues maneres. Cobra de l'enemic que va abaixar-se els pantalons perquè gent com vosté gaudira de la democràcia.

CARTES DE PROP

Art de contemplació

Enric Sòria

Sempre que passe uns dies a Itàlia, se m'imposa la idea —millor dit, l'evidència— que, en algun moment indeterminadament remot, els valencians ens vam equivocar de península. No sé si és la proximitat geogràfica o les ben documentades connexions històriques, però l'afinitat salta a la vista. El fet és que en algun lloc entre el Mezzogiorno i la Toscana els valencians ens mimetitzàrem com l'aigua dins de l'aigua. Podríem collir taronges, menjar arrossos, encendre falles i practicar la nostra tenaç mordacitat sense cridar gens l'atenció. A Itàlia, la major part dels valencians hauria votat Berlusconi durant dècades i l'altra part s'hauria dedicat a reguinar per això, també durant dècades, mentre uns i altres exercíem sense manies la nostra manera, barroca i joial, d'entendre els negocis, el catolicisme, la sociabilitat i l'art de viure. Potser amb més estil que en la trista península que ens ha tocat en sort —perquè la competència agusa l'enginy, i els italians són mestres en totes aquestes coses— i, en tot cas, sense desentonar massa. Sens dubte, ser ibèrics en comptes d'itàlics és, per als valencians, a més d'una errada còsmica, una contínua font de frustracions.

Per sort, els vincles històrics entre una vora i l'altra de la mar són forts i alleugren la ferida. Més enllà dels trets típics i tòpics, hi hagut una llarga relació. Els nuclis vells de les nostres ciutats eren tan italians com es podia; ho eren els nostres pintors, des del segle XV a Sorolla —per no parlar de Ribera, el millor de tots, que era tan italià que allà s'hi va quedar—; els nostres músics i també els nostres es-

criptors. La vena italiana d'aquests, d'Ausias March a Roís de Corella, o Timoneda, és poderosa. Quant a Blasco, s'hi ha ressaltat la influència de Zola, però també caldria haver parlat de Verga, i *tutti quanti*. Fins i tot el nostre millor cineasta, Luis G. Berlanga, practicà una variant eficaç de comèdia satírica italiana. En resum, si els artistes catalans viuen l'obsessió francesa, als valencians se'ns endú Itàlia. És una fatalitat que, personal-

El món d'Alonso és una auscultació perplexa i una apel·lació als sentits

hel del nord és un leitmotiv persistent de l'esperit italià) que conforma la contrapartida hipercivilitzada al tòpic de la tumultuositat cridanera que se sol associar amb Itàlia. Afortunadament, nosaltres també tenim poetes així, hereus d'un pòsit mil·lenari de cultura i dotats d'una sensibilitat extrema, i Vicent Alonso n'és un dels millors. Tota la seua obra n'és una bona prova, i qui haja llegit el seu penúltim llibre, *Del clam de Jasó*, no requerirà més demostracions. Tampoc qui llegeixa el que ara acaba de publicar, *En l'aspre vent del nou món*.

Per descomptat, com tots els poetes dignes d'aquest nom, Alonso té trets singularíssims que només el pertanyen a ell, des de la peculiar imatge-

que, en el sentit més noble, el fa valencià i prou—, i el trobe en l'instint deliciós de la música de la llengua; en la forma intensament personal amb què formula les seues incerteses ontològiques i morals, i, sobretot, en la sensualitat que amera els seus paisatges interiors. En la delicada precisió amb què traça la ratlla que separa els somnis de la terra o dibuixa els seus ocells de retaulle, les herbes del jardí, la mar, que ací sempre és a prop, els turons de la posta i l'olor d'una poma de tantes tardors passades, o la llum veneciana, serena i melangiosa, que adensa els seus poemes. Són manifestacions d'una sensibilitat que respecta les coses, que n'accepta la rotunditat (que ja és, en si, una forma nítida de bellesa),

L'escriptor Vicent Alonso. / MÒNICA TORRES

ment, trobe benvinguda.

I als nostres escriptors actuals els passa el mateix. Alguns, com Josep Piera o Joan Francesc Mira, per dir dos noms obvis, en són plenament conscients. D'altres, no sé si tant, ni els cal. La gran literatura italiana té de tot, naturalment, i hi sovinteja un tipus de poeta docte, exquisit i alhora profund, embegut d'una francofilia declarada i d'un enyor romàntic alemany (perquè l'an-

ria que prodiga a la quasi obsessivitat d'alguns dels seus interrogants —el sentit mateix de la poesia; el valor de la veritat; les trampes de la memòria; l'aspra certesa del present; la recerca, sempre vulnerada, de la mida justa de ràbia i de tendresa; les múltiples formes del desistiment—; però jo ara voldria assenyalar un aire familiar, el del seu italianisme de fons —o mediterraneïtat, si ho volen així, o, simplement, el

quan explora —i ací l'anhel romàntic, sempre inquiet— els suburbis de l'ànima. El món de Vicent Alonso és una auscultació perplexa i alhora una contínua apel·lació als sentits. És un món italià. Així, mentre s'escola el temps i el poeta procura indagar-se en figures i "deixar els mots sobre la pell porosa de la terra", aquest llibre és també un atent, secret, intensament viscut art de contemplació.

L'actor Xavi Castillo.

ESPURNES

'Mascletà' Pot de Plom

Martí Domínguez

A poc a poc els indicadors de l'arribada de les Falles es van fent més evidents: la il·luminació en les places, la tanca per a les mascletades en la plaça de l'Ajuntament, el rètol lluminós anunciant alguna falla nostrada... D'una banda me n'alegre, ja que significa que la primavera ja és propera, i de l'altra em ve una mandra immensa. Pense en la trivialitat dels monuments fallers, en la carrincloneria de l'Ofrena, en les cercaviles, les bandes, les nits del foc, les bunyoleries i les xurreries arribades dels llocs més llunyans de la geografia ibèrica. El sarcasme i la rebequeria que eren la raó de ser de les falles han donat pas a una festa sense cap ni peus, que fa ben poca gràcia (la falla no se la miren ni els fallers), i que arruïna, encara més, els cabals dels valencians. Allò que havia de servir de catarsi per a un poble ha estat instrumentalitzat, reconduït, domat i posat al servei del poder, que veu amb bons ulls aquella brometa inofensiva de figurar encarnat com a ninot de falla. Ah, el veritable tarannà sarcàstic de la falla l'encarna algú com l'actor Xavi Castillo. Cada vegada que veig un dels seus *Veriueu-ho* (els podeu trobar a *Vilaweb* o *Levante-TV*), pense que ell representa millor que ningú aquella rebequeria del valencià, aquella insolència al davant del poder que abans impregnava bona part del nostre poble. Les seues cròniques sobre el judici de Camps, sobre l'aeroport sense avions de Castelló, sobre Rita Barberá al Cabanyal, sobre els col·legis públics sense calefacció ni paper higiènic, són una autèntica traca. Xavi Castillo improvisa, se'n surt del guió, amolla el que li passa pel cap, amb enginy, a un pas sempre de la bretolada (com quan va confessar a Mònica Oltra que el posava calent, cosa que no li passava amb Enric Morera). Amb unes ulleres de sol es transforma en Carlos Fabra, i amb una perruca i un collar de perles, en Rita Barberá, que *kingkongniana*ment destrossa el Cabanyal, entre bramuls i gemecs. Veure els seus *Veriueu-ho* (eeei!!!), el capità moro (Això què val? Això ho pague jo!), el seu corredor mediterrani (controlant-se les pulsacions), juntament amb la impagable ajuda d'Octavi (Octavi, el diafragma!), es converteix en una autèntica sessió de catarsi, en una experiència tan purgant com reconfortant. És el nostre guinyol particular, amb la seua sal grossa, les seues carasses, els seus estirabots sobre la política valenciana. De vegades, se'n passa una mica, i ell se n'adona i riu, com un xiquet que ha fet una malifeta. Xe, Xavi, això *veriueu-ho, veriueu-ho*, li diu el seu amic d'Alcoi. I ell ho ha *veriuat*, no ha parat de *veriuar* coses... Ai, si les falles les fera Xavi Castillo! No em perdria cap ni una! Per a traques, els seus monòlegs. I per a mascletades, ni Brunchú ni Caballer: les de Pot de Plom.

Recomanem...

ASSAIG per XAVIER ALIAGA

SÓC CONSCIENT QUE ENTRA UN RAIG DE SOL PER LA FINESTRA
Xavier Marzal
Editorial Tarannà
2011. 137 pàgines

Xavier Marzal, traductor valencià resident a Barcelona, publica el seu primer volum de textos visitant un gènere alhora engrescador i difícil com el de l'aforisme. Fugint de la temptació sentenciosa i conclouent, l'autor es qüestiona ell mateix, pren distància a la manera fusteriana, es recolza en la ironia ("si ja estàs plorant, aprofita per pelar cebes") i tracta de sacsejar el lector amb idees que porten a la reflexió i la relectura. Un volum modest, però valuós, prologat per Joan Garí.

JAZZ per JUAN M. JÁTIVA

CAMINS DISPARS
David Pastor & Pere Foved
Omix Records
València, 2012

De solista en les formacions més diverses, David Pastor ha passat a despollar-se d'additaments fins a la mínima expressió. No tant com això, però sí amb la quasi única companyia del bateria Pere Foved, reduint més encara el que ha estat el format anterior del músic valencià amb Nu-Roots. Lliure, ampli, vigorós, el so de Pastor troba ací un camp d'expressió amb els lligams mínims i l'embolcall rítmic imprescindible, diguem-ne natural. Un duet exultant de gràcia i energia.

REVISTA per FERRAN BONO

L'ESPILL
Número 39. Hivern 2011
Universitat de València
València, 2012
189 pàgines

On eres quan va caure Europa? és el suggestiu títol de l'article de l'escriptor suec Per Wirtén que publica la revista *L'Espill* en l'últim número. Una reflexió interessant sobre el model europeu com a garant de dignitat social en aquest temps de retallades. La revista inclou, a més a més, articles de William Viestenz, Tom Van Imschoot, Mercè Altamir, Xavier Ferré, François Rastier, Martí Domínguez, Anna Mateu, Josep Iborra o Adolf Beltran.